

ASIA Asiakirjapyyntöön annettavan päätöksen maksullisuus

KANTELU

Kantelija arvostelee 27.9.2017 oikeuskanslerille osoittamassaan kantelussa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston menettelyä asiakirjapyyntönsä käsittelemisessä. Kantelija pyysi aluehallintovirastolta siellä vireillä olleen ja ratkaistun kantelunsa tutkimiseksi hankittuja asiakirjoja. Aluehallintovirasto ei antanut kantelijalle kaikkia asiassa hankittuja asiakirjoja, vaan siirsi pyynnön potilasasiakirjojen osalta toisen viranomaisen käsiteltäväksi. Kantelijan aluehallintovirastolta saaman vastauksen mukaan hänellä oli mahdollisuus saattaa aluehallintoviraston kielteinen vastaus potilasasiakirjojen luovuttamisesta viranomaisen ratkaistavaksi. Vastauksen mukaan käsittelyn johdosta aiheutuvasta työstä voitiin laskuttaa 86 e/tunti. Kantelija pyytää tutkimaan, onko kyseisen maksun periminen lainmukaista.

Kantelija on täydentänyt kanteluaan 29.12.2017 ja 2.1.2018 saapuneilla kirjoituksilla. Hän pyytää tutkimaan, onko aluehallintovirasto voinut siirtää hänen potilasasiakirjoja koskevan asiakirjapyyntönsä niiden laatijan käsiteltäväksi samoin kuin sen, voiko aluehallintovirasto periä maksun asiakirjojen kopioimisesta.

SELVITYS

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on antanut 27.10.2017 päivätyn selvityksen.

Valtiovarainministeriö on antanut 11.1.2018 päivätyn lausunnon, jonka liitteenä on aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueen 18.12.2017 päivätty selvitys.

Selvitys ja lausunto toimitetaan kantelijalle tiedoksi päätöksen mukana.

RATKAISU

Oikeuskanslerin tehtävänä on muun muassa valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tätä tehtävää hoitaessaan oikeuskansleri muun muassa tutkii hänelle osoitettuja kanteluita.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä oikeuskanslerin valvontavaltaan kuuluvan henkilön, viranomaisen tai muun yhteisön menettelleen lainvastaisesti tai jättäneen velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeuskansleri muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta. Pykälän 2 momentin mukaan oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Asiassa hankitaan oikeuskanslerin tarpeelliseksi katsoma selvitys.

Arviointi

Kantelu 27.9.2017

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on kantelijalle osoittamassaan 25.9.2017 päivätyssä päätöksessä otsikoidussa asiakirjassa ilmoittanut, ettei se lähetä kantelijan pyytämiä potilasasiakirjoja kantelijalle ja siirtänyt potilasasiakirjoja koskevan tietopyynnön potilastietorekisterin pitäjälle eli Oulun kaupungin terveyskeskukselle käsiteltäväksi. Päätöksessä on ilmoitettu tiedon pyytäjän mahdollisuudesta saattaa viraston antama kielteinen vastaus viranomaisen ratkaistavaksi. Päätöksessä on viitattu viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 14 §:ään ja todettu, että käsittelyn johdosta aiheutuvasta työstä voidaan laskuttaa 86 e/tunti.

Aluehallintovirastojen yhteisillä internetsivuilla on asiakirja- ja tietopyynnöt -kohdassa annettu ohjeita ja tietoa asiakirja- ja tietopyyntöjen tekijöille. Kohdasta ilmeni tuossa vaiheessa, että mikäli asiakirjan pyytäjälle ei voida asiakirjaa aluehallintovirastosta antaa, on asia mahdollista saattaa viranomaisen käsiteltäväksi. Tuolloin aluehallintovirasto tekee asiassa päätöksen, joka on maksuton.

Säädöksistä

Julkisuuslain 3 §:n mukaan kyseisessä laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.

Julkisuuslain 13 §:ssä säädetään asiakirjan pyytämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomaisen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjää on diaarin ja muiden hakemistojen avulla avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän haluaa tiedon.

Julkisuuslain 14 §:ssä säädetään asiakirjan antamisesta päättämisestä. Pykälän 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomaisen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten

---

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

---

kuuluu. Pykälän 3 momentin mukaan jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on: 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy; 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi; 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Julkisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (*asianosainen*), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitteeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Julkisuuslain 34 §:ssä säädetään maksuista. Pykälän 1 momentissa säädetään tilanteista, joissa asiakirjan antamisesta lain 9 ja 11 §:n nojalla ei peritä maksua. Pykälän 2-5 momentit sääntelevät maksun perimisen edellytyksiä asiakirjan esille hakemiseen ja salassa pidettävien tietojen poistamiseen käytetyn työajan perusteella.

Valtion maksuperustelain (maksuperustelaki) 4 §:ssä säädetään maksullisista suoritteista. Pykälän 1 momentin mukaan seuraavat suoritteet tulee olla maksullisia, jollei suoritteen maksuttomuudelle ole perusteltua syytä: 1) tavarat, jotka valtion viranomaisen on tuottanut; 2) palvelut, jotka on tuotettu tilauksesta tai muusta toimeksiannosta; 3) päätökset, jotka on tehty hakemuksesta; 4) käyttöoikeuksien sekä muiden oikeuksien väliaikainen luovuttaminen; sekä 5) muu toiminta, milloin suoritteen tuottaminen on seurausta vastaanottajan toimenpiteestä.

Aluehallintovirastojen maksuista vuonna 2017 annetun valtioneuvoston asetuksen (jäljempänä aluehallintovirastojen maksuasetus) 1 §:ssä on säädetty omakustannusarvon mukaisista maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista. Asetuksen liitteenä olevassa maksutaulukossa on säädetty maksu aluehallintoviraston kiinteähintaisille julkisoikeudellisille päätöksille, todistuksille ja muille julkisoikeudellisille suoritteille. Asetuksen 3 §:ssä säädetään eräiden oikaisuvaatimukseen annettavien päätösten maksuttomuudesta.

Aluehallintovirastojen maksuasetuksen 6 §:ssä säädetään julkisuuslain perusteella annettavista suoritteista. Pykälän mukaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 34 §:n 2 momentissa tarkoitettua tiedon esille hakemisesta sekä 3 momentissa tarkoitettua tiedon antamisesta jäljennöksenä tai tulosteena perittävistä maksuista päättää aluehallintovirasto noudattaen, mitä mainitussa pykälässä säädetään.

Etä-Suomen aluehallintovirasto on 14.10.2016 antanut aluehallintoviraston suoritemaksupäätöksen (jäljempänä suoritemaksupäätös), joka koskee aluehallintovirastoja ja joka täydentää valtioneuvoston antamaa maksuasetusta. Päätöstä noudatetaan sen mukaan, mikäli laista, asetuksesta tai valtioneuvoston päätöksistä ei muut johdu. Päätöksen 2 kohdassa on määrätty maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista. Siinä todetaan muun muassa, että muista kuin valtioneuvoston suoritemaksuasetuksessa mainituista kiinteähintaisista suoritteista aluehallintovirasto päättää suoritteen omakustannusarvon 86 e/h mukaan.

Maksuperustelain 11 b §:n 1 momentin mukaan lain 6 §:ssä tarkoitettua maksun määräämistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Selvityksistä ja lausunnosta ilmenevää

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on selvityksessään viitannut aluehallintovirastojen maksuasetukseen, jonka liitteenä olevan maksutaulukon kohdan 6 (Muut suoritteet) mukaan muista kuin liitteen edellä olevissa kohdissa mainitusta hakemuksesta tehtävästä päätöksestä tai muusta aluehallintoviraston maksullisesta suoritteesta perittävä maksu on 86 e/tunti. Edelleen aluehallintovirasto on viitannut Etelä-Suomen aluehallintoviraston maksuasetuksen 6 §:n nojalla antamaan suoritmaksupäätökseen, jonka mukaan muista kuin kiinteähintaisista suoritteista aluehallintovirasto päättää suoritteen omakustannusarvon 86 e/tunti mukaan.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan julkisuuslain 14 §:ssä tarkoitettu viranomaisen päätös rinnastuu hallintolain 49 a §:n mukaiseen oikaisuvaatimukseen ja aluehallintoviraston maksuasetuksen 3 §:ssä säädetään, missä asioissa oikaisuvaatimukseen annettava päätös on maksuton.

Aluehallintovirasto on katsonut toimineensa asianmukaisesti ilmoittaessaan kantelijalle asian käsittelystä mahdollisesti aiheutuvista maksuista, jotka perustuvat aluehallintovirastojen maksuasetukseen ja suoritmaksupäätökseen.

Aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualue on viitannut selvityksessään julkisuuslain 34 §:ään ja maksuperustelain 4 §:ään ja todennut, että julkisuuslain 13 §:n mukainen asiakirjapyyntö ei rinnastu hakemukseen eikä asiakirjapyyntöasia muutu hakemusasiaksi myöskään siinä vaiheessa, kun asiakas pyytää valituskelpoista päätöstä. Selvityksen mukaan julkisuuslain 14 §:n 3 momentin 2 ja 3 kohtien sanamuodon perusteella ei voida tulkita, että viranomaisen päätöksenteko edellyttäisi nimenomaista hakemusta. Koska maksuperustelain 4 § ei muilta osin sovellu tapaukseen, katsoo hallinto- ja kehittämispalvelut, että julkisuuslain 14 §:n 3 momentin 3 kohdan tarkoittamalle päätökselle ei voida määrätä maksua maksuperustelain 4 §:n nojalla.

Hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueen selvityksessä on todettu, että aluehallintovirastojen maksuasetuksessa ei ole nimenomaisesti säädetty, että viranomaisen julkisuuslain 14 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaisesta valituskelpoisesta päätöksestä perittäisiin maksu ja että perittävästä maksusta päättää aluehallintovirasto. Myöskään aluehallintoviraston suoritmaksupäätöksestä ei käy nimenomaisesti ilmi, että asian ratkaisemiseen ja päätöksen tekemiseen kuluva työajasta voitaisiin periä maksu. Selvityksen mukaan aluehallintovirastojen maksuasetuksen liitteenä olevan maksutaulukon kohdassa 6 Muut suoritteet oleva suorite nimeltä ”Muu kuin edellä olevissa kohdissa mainittu hakemuksesta tehtävä päätös” tarkoittaa muuta hakemuksesta tehtävää päätöstä, jolle ei ole erikseen määrätty kiinteää hintaa edellä samassa taulukossa. Selvityksessä on todettu, että julkisuuslain 14 §:n 3 momentin 3 kohdan mukainen päätös ei ole hakemuksesta tehtävä päätös.

Edelleen selvityksessä on todettu, että aluehallintovirastojen maksuasetuksen maksutaulukon kohdassa 6 mainittu ”muu aluehallintoviraston maksullinen suorite” tarkoittaa vastuualueen näkemyksen mukaan suoritetta, jonka maksullisuudesta on erikseen säädetty laissa tai asetuksessa. Vastuualueen näkemyksen mukaan aluehallintoviraston esiin tuoma hallintolain 49 a §:n 1 momentti ei ole tällainen säännös. Selvityksen mukaan julkisuuslain 14 §:n 3 momentin 3 kohtaan perustuvassa viranomaisen päätöksessä ei ole kyse oikaisuvaatimukseen rinnastuvasta asiasta, koska hallintolain mukainen oikaisuvaatimus voidaan tehdä viranomaisen aiemmin tekemän hallintopäätöksen johdosta, jos laissa on niin erikseen säädetty. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa aiempaa päätöstä ei ole, vaan julkisuuslain 14 §:n 3 momentin 1 kohtaa sovellettaessa kieltäytymisestä ainoastaan ilmoitetaan pyytäjälle perustelut mainiten. Julkisuuslain

---

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

---

14 §:n 3 momentin 3 kohdan perusteella tehtävä viranomaisen päätös on ensi asteen viranomaispäätös, johon haetaan muutosta valittamalla.

Hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueen selvityksen mukaan aluehallintoviraston julkisuuslain 14 §:n 3 momentin 3 kohdan nojalla tekemän valituskelpoisen päätöksen maksullisuudelle ei löydy perusteita lainsäädännöstä, joten päätös on katsottava maksuttomaksi.

Julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa tarkoitetun päätöksen maksullisuudesta on kantelijalle ilmoitettu päätöksessä, jonka on allekirjoittanut aluehallintoviraston lakimies. HAKEn selvityksen mukaan aluehallintoviraston lakimies on lokakuussa 2017 ollut yhteydessä HAKEn yleishallintoyksikön yleishallintolakimieheen, joka oli kertonut tälle HAKEn maksuttomuuskannanotosta, jota HAKE oli julkisuuslain 14 §:n 3 momentin 3 kohdan soveltamisen yhteydessä noudattanut. Selvityksen mukaan aluehallintoviraston lakimies oli tämän jälkeen lähettänyt sähköpostiviestin yleishallintolakimiehelle, jossa oli mainittu muun muassa hallintolain 49 a §:n soveltamisesta asiassa ja internetsivujen korjaamisesta. Selvityksen mukaan HAKEn viestintäyksikön antaman tiedon mukaan yksikkö on 28.11.2017 poistanut maksuttomuutta koskevan tiedon aluehallintovirastojen internetsivuilla aluehallintoviraston lakimiehen pyynnöstä. Viestintäyksikön mukaan aluehallintoviraston lakimies hoitaa aluehallintovirastojen ulkoisten internetsivujen Palvelut-osion teemavastaavan tehtäviä yhdessä toisen aluehallintovirastojen substanssilakimiehen kanssa.

Valtiovarainministeriö on lausunnossaan todennut, että se yhtyy aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueen näkemykseen siitä, että kantelun kohteena olevassa päätöksessä on virheellisesti annettu ymmärtää tiedon antamista koskevan julkisuuslain mukaisen päätöksen olevan maksullinen. Ministeriö tulee lausuntonsa mukaan kiinnittämään ohjauksen puitteissa jatkossa huomiota siihen, että aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueella on mahdollisuus ohjeistaa virastoja oikeassa menettelyssä ja että virastojen internetsivuilla on asiasta oikeat ja riittävät tiedot.

Kannanottoni

Maksun määräämistä koskevaan päätökseen on valtion maksuperustelain 11 b §:n mukaisesti mahdollista hakea muutosta. Maksun perusteen ja määrään uudelleen arvioimiseksi se tulisi ensisijaisesti saattaa muutoksenhakuviranomaisen käsiteltäväksi. Muutoksenhaun käyttäminen edellyttää maksun määräämistä ja päätöstä siitä. Jotta kantelija käsiteltävänä olevassa asiassa olisi voinut hakea muutosta, olisi hänen tullut jatkaa asian käsittelyä ja saada maksua koskeva päätös. Kantelija ei kuitenkaan aluehallintoviraston ilmoittaman maksun vuoksi halunnut asiassaan viranomaisen päätöstä eikä hän siten ole voinut hakea maksun perusteeseen ja määrään muutosta. Maksun määrä etenkin silloin, kun siitä ei ole tarkkaa tietoa etukäteen, voi olla esteenä viranomaisen päätöksen pyytämiseksi, kuten käsiteltävänä olevassa tapauksessa on tapahtunut. Edellä lausuttu ja julkisuuslain tarkoitus huomioiden pidän perusteltuna muutoksenhakumahdollisuudesta huolimatta esittää näkemykseni aluehallintoviraston menettelyn lainmukaisuudesta maksuasiassa.

Yhdyn aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueen näkemykseen siitä, että julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa tarkoitetussa tilanteessa, jossa tiedon pyytäjät haluaa saada asiassaan viranomaisen ratkaisun, ei ole kysymys hakemusasiasta. Julkisuuslain 14 §:n 3 momentin 3 kohdassa säädetty menettely on tiedon pyytäjän käytettävissä oleva erityinen oikeusturvakeino. Menettelyn avulla hänellä on mahdollisuus saada pyyntöönsä muutoksenhakukelpoinen päätös, jonka hän voi halutessaan saattaa muutoksenhakuviranomaisen uudelleen arvioitavaksi. Päätöksen pyytämässä ei siten ole kysymys hakemuksesta eikä pyynnön käsit-

telemisessä hakemusasian käsittelystä. Asian käsittelyn maksullisuutta ei siten voida perustaa valtion maksuperustelain 4 §:n 1 momentin 3 kohtaan eikä aluehallintovirastojen maksuasetuksen 1 §:n 2 momentin 4 kohtaan.

Yhdyn myös vastuualueen näkemykseen aluehallintovirastojen maksuasetuksen liitteen 6 kohdan ”muu aluehallintoviraston maksullinen suorite” tulkinnasta. Sanamuodon perusteella maksun määrääminen kyseisen kohdan perusteella edellyttäisi, että suorite on säädetty tai määrätty maksulliseksi. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on selvityksessään vedonnut siihen, että julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettu asia rinnastuu hallintolain 49 a §:n mukaiseen oikaisuvaatimusasiaan sekä siihen, ettei kyseiseen oikaisuvaatimukseen annettavaa päätöstä ole aluehallintovirastojen maksuasetuksen 3 §:ssä säädetty maksuttomaksi.

Hallinto-oikeuden professori Olli Mäenpää on katsonut, että kun virkamies julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla kieltäytyy antamasta pyydettyjä asiakirjoja, virkamies tekee päätöksen, johon ensivaiheen oikeusturvakeinona on oikaisuvaatimuksen tekeminen viranomaiselle, jonka hallussa asiakirja on. Mäenpää on viitannut hallintolain 7 a luvun säännöksiin oikaisuvaatimusmenettelystä asiaa koskevinä yleisinä säännöksinä. (Olli Mäenpää, Julkisuusperiaate, 2016, s. 293)

Toisaalta korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan 11.9.2017/4357 todennut, että virkamiehen asiakirjapyyntöön antama vastaus ei ole julkisuuslain 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu päätös, johon saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen, vaan vasta julkisuuslain 14 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu viranomaisen henkilöstöön kuuluvan antama vastaus. Edelleen korkein hallinto-oikeus on todennut, että hallintolain 49 c §:n säännös oikaisuvaatimusajasta ei tule sovellettavaksi saatettaessa asia julkisuuslain 14 §:n 3 momentin perusteella viranomaisen ratkaistavaksi. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan sovellettavaksi eivät tule muutkaan sellaiset oikaisuvaatimusmenettelyä koskevat hallintolain 7 a luvun säännökset, joiden voidaan katsoa poikkeavan julkisuuslain 14 §:n säännöksistä.

Kuten olen edellä jo todennut julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa säädetty menettely on erityinen julkisuuslain mukainen asiakirjapyyntöjen käsittelyä varten säädetty oikeusturvamenettely. Varsinaisen perustellun ja muutoksenhakukelpoisen päätöksen asiakirjapyyntöön antaa viranomaisen, vaikka sen henkilöstöön kuuluvan on asiakirjapyyntöön vastauksen antaessaan ilmoitettava kieltäytymisen syy. Näkemykseni mukaan viranomaisen henkilöstöön kuuluvan asiakirjapyyntöön antama vastaus on ensivaiheen toimenpide, joka on kirjallista päätöstä nopeampi ja keveämpi menettely ja joka edesauttaa asian viivytyksetöntä käsittelyä. Edellä esitetyn perusteella katson, että julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettua viranomaisen päätöstä ei voida pitää oikaisuvaatimukseen annettuna päätöksenä eikä päätöksen maksullisuudesta voida näin ollen myöskään tehdä johtopäätöstä aluehallintovirastojen maksuasetuksen liitteenä olevan maksutaulukon 6 kohdassa olevan ”muu aluehallintoviraston maksullinen suorite” -kohdan ja maksuasetuksen 3 §:n perusteella.

Aluehallintovirastojen maksuasetuksen 6 §:ssä on nimenomaisesti säädetty julkisuuslain perusteella annettavien suoritteiden maksullisuudesta. Kyseisessä säännöksessä ei ole säädetty julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa tarkoitettua viranomaisen päätöksen maksullisuudesta.

Edellä esitetyn perusteella näkemykseni on, että julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaisesti viranomaisen ratkaistavaksi saatetun tietopyynnön käsittelystä ei voida periä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston esittämällä perusteilla maksua. Aluehallintoviraston ilmoitus asian käsittelemisestä perittävästä maksusta ei siten ole käsitykseni mukaan ollut lainmukainen.

Kantelut 29.12.2017 ja 2.1.2018

Kantelun 29.12.2017 liitteenä on Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kantelijalle hänen asiakirjapyyntöönsä antama vastaus. Sen mukaan aluehallintovirasto on siirtänyt potilasasiakirjoja koskevan asiakirjapyyntönsä Oulun kaupungin vs. terveysjohtajan käsiteltäväksi. Siirtoa on perusteltu julkisuuslain 15 §:n säännöksillä.

Julkisuuslain 15 §:ssä säädetään asiakirjan pyytämistä koskevan asian siirtämisestä toiselle viranomaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan jos viranomaiselta pyydetään asiakirjaa, jonka toinen viranomainen on laatinut tai joka kuuluu toisen viranomaisen käsiteltävänä olevaan asiaan, viranomainen voi siirtää tiedonsaantia koskevan asian sen viranomaisen ratkaistavaksi, joka on laatinut asiakirjan tai jonka käsiteltäväksi asia kokonaisuudessaan kuuluu.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 12 §:n 1 momentin mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee merkitä potilasasiakirjoihin potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset tiedot. Terveydenhuollon toimintayksikön ja itsenäisesti ammattiaan harjoittavan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee säilyttää potilasasiakirjat sekä tutkimuksessa ja hoidossa syntyvät biologista materiaalia sisältävät näytteet ja elinmallit potilaan hoidon järjestämisen ja toteuttamisen, hoitoon liittyvien mahdollisten korvausvaatimusten ja tieteellisen tutkimuksen edellyttämä aika.

Tarkempia säännöksiä potilasasiakirjoista säädetään potilasasiakirjoista annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa.

Potilasasiakirjat laaditaan potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi ja ne on siten laadittu terveydenhuollon yksikössä ja sen käsiteltävänä olevaa asiaa varten. Potilasasiakirjoja ei ole laadittu aluehallintoviraston toimeksiannosta eikä sen käsiteltävänä olevaa asiaa varten. Näkemykseni mukaan aluehallintovirasto ei ole menetellyt harkintavaltansa vastaisesti siirtäessään potilasasiakirjoja koskevan asiakirjapyyntönsä niitä hallussaan pitävän terveydenhuollon yksikön käsiteltäväksi.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston 14.10.2016 antamassa suoritemaksupäätöksessä, joka on annettu valtion maksuperustelain 9 §:n ja aluehallintovirastojen maksuista vuonna 2017 annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n perusteella on vahvistettu muun muassa julkisoikeudellisista suoritteista perittävät maksut. Päätöksen mukaan aluehallintovirastossa säilytettävistä alkuperäisistä erillisistä päätöksistä, todistuksista tai vastaavista asiakirjoista korvaavista jäljennöksistä peritään 1. sivusta ilman oikeaksi todistusta 5 euroa ja seuraavista sivuista 0,60 euroa.

Edellä mainitun perusteella Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ei ole menetellyt lainvastaisesti ilmoittaessaan kantelijalle jäljennöksistä perittävistä maksuista.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on kantelijalle hänen asiakirjapyyntöönsä antamassaan vastauksessa ilmoittanut, että julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaisesti viranomaisen ratkaistavaksi siirretyn tietopyyntönsä käsittelystä aiheutuvasta työstä voidaan periä maksu, joka 86 e/tunti.

Päätöksen tekemisestä ei ole voinut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston esittämillä perusteilla kuitenkaan periä maksua. Aluehallintoviraston menettely sen ilmoittaessa maksun perimisestä

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

---

ei näkemykseni mukaan ole siten ollut lainmukaista. Saatan kyseisen käsitykseni perustelluineen aluehallintoviraston tietoon vastaisessa toiminnassa huomioon otettavaksi, minkä lisäksi kiinnitän erikseen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston lakimiehen huomiota asiaan.

Muilta osin kantelu ei ole antanut aihetta toimenpiteisiini.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Marjo Mustonen